

Arbetsmarknadsnämnden
**Tjänsteskrivelse till Arbetsmarknadsnämndens
arbetsutskott**

Datum:
2020-01-14

Diarienummer:
AMN-2019-0381

Handläggare:
Weronica Öhrt

Utredning av förutsättningar för flytt av bidrag till etniska föreningar

Förslag till beslut

Arbetsmarknadsnämndens arbetsutskott beslutar

1. **att** bidrag till den av nämnden prioriterade verksamhet etniska föreningar bedriver kvarstår hos nämnden samt
2. **att** uppdra till förvaltningen att ta fram reviderade riktlinjer för bidragen med en tydligare arbetsmarknadsinriktning

Sammanfattning

Enligt beslut i arbetsmarknadsnämnden den 26 augusti 2019 i ärende AMN-2019-0207 har förvaltningen utrett en eventuell flytt av bidrag till etniska föreningar samt vad en tydligare arbetsmarknadsinriktning i riktlinjerna skulle kunna innebära. Förvaltningens förslag är att bidrag till den av nämnden prioriterade verksamhet som etniska föreningar bedriver ligger kvar hos arbetsmarknadsnämnden och att reviderade riktlinjer med en tydligare arbetsmarknadsinriktning tas fram under 2020. De nya riktlinjerna ska harmoniseras med de kommunövergripande riktlinjer för bidragsgivning som beräknas vara klara under 2020.

Ärendet

Förvaltningen fick den 26 augusti 2019 i uppdrag av nämnden att utreda förutsättningarna för en eventuell övergång av verksamhetsbidrag till etniska föreningar till annan nämnd. Dessa medel är en del av ett bidrag som tilldelas nämnden och går under den bokföringstekniska områdeskoden 31 vilket är den post som tilldelas kultur. Detta betyder att nämnden kan önska av kommunfullmäktige att

den del som idag tillfaller etniska föreningar ska tilldelas annan nämnd. I denna utredning har följande tre alternativ utretts:

1. Bidraget till etniska föreningar bör ligga kvar oförändrat hos arbetsmarknadsnämnden.
2. Bidraget till etniska föreningar bör justeras så att det bättre passar arbetsmarknadsnämnden.
3. Om någon av de ovanstående slutsatserna inte är aktuella så bör nämnden be kommunfullmäktige att bidraget ska tilldelas annan nämnd.

I denna utredning har förvaltningen kommit fram till att alternativ nummer två, att riktlinjerna och bidraget revideras men ligger kvar hos arbetsmarknadsnämnden, är det alternativ som är mest rimligt och även stämmer bra överens med nämndens övriga verksamheter. Förvaltningen föreslår därför att nämnden uppdrar åt förvaltningen att i god tid inför ansökningar om bidrag inför år 2021 ta fram förslag på reviderade riktlinjer för bidrag till etniska föreningar.

Beredning

Det civila samhället och Uppsala kommun

Samspelet mellan Uppsala kommun och det civila samhället ska utgå från den lokala överenskommelsen som statuerar sex principer om hur samarbetet ska gå till. Principerna i den lokala överenskommelsen är:

- självständighet
- dialog
- samhällsutveckling
- kvalitet
- mångfald och integration
- icke-diskriminering, tillgänglighet och delaktighet

Enligt principen om dialog har förvaltningen bjudit in samtliga föreningar som under 2019 mottagit bidrag till etniska föreningar för att inhämta djupare information om de etniska föreningarna och deras verksamheter samt att efterfråga hur de själva upplever sin koppling till nämndens ansvarsområden. Politiken bjöd in till det första dialogtillfället som hölls den 16 september 2019 där information om den kommande utredningen av bidragen och övrigt förändringsarbete gällande civilsamhället gavs. Efter detta tillfälle bjöds föreningarna in till samråd vid vilka elva föreningar deltog, fördelat på två likadana samrådstillfällen som hölls den 30 oktober och 11 november 2019. Frågorna som ställdes, och hade skickats ut i förväg till samtliga inbjudna föreningar, var:

- Varför ska bidraget vara kvar hos arbetsmarknadsförvaltningen?
- Vad kan farorna vara vid att flytta till annan förvaltning?
- Vilken betydelse har det här stödet för föreningen?
- Vilken betydelse har föreningen för medlemmarna?
- Vad är huvudsyftet med föreningen?

Arbetsmarknadsnämnden och etniska föreningar

Arbetsmarknadsnämnden har bland annat ansvaret för det praktiska mottagandet av nyanlända som kommer via den så kallade bosättningslagen, svenska för invandrare (sfi) och samhällsorienteringen (so). Vidare ansvarar nämnden för att förebygga

arbetslöshet och stötta individer utan egen eller med otillräcklig försörjning ut i arbete eller studier.

Nämndens definition av en etnisk förening är en förening eller sammanslutning bildad på etnisk, språklig eller religiös grund där majoriteten av medlemmarna har sitt ursprung i ett utomnordiskt land men är folkbokförda i Uppsala kommun. Föreningen ska bedriva allmännyttig verksamhet utan vinstsyfte och omfatta en demokratisk grundsyn samt vara demokratiskt uppbyggd med antagna stadgar, årsmöte och vald styrelse. Föreningen måste vara öppen för alla intresserade och partipolitiskt obunden. Föreningen ska aktivt verka för integration, mångfald och jämställdhet samt syfta till att stärka medlemmarnas kultur- och/eller religionstillhörighet, identitet och modersmål.

Till de etniska föreningarna söker sig personer som är mer eller mindre nya i Sverige. Genom att kommunen stöttar dessa föreningar kan individer nås som annars har svårt att tillgodogöra sig och hitta nödvändig information om samhället. Utifrån nämndens synvinkel kan dessa föreningar ses som ett komplement till samhällsorientering och sfi. Genom att ge stöd till dessa föreningar stöttar kommunen invandrargrupper som annars skulle ha en svagare anknytning till det svenska samhället. Genom föreningen får de information och stöd, en möjlighet att vara delaktiga och en möjlighet att göra sin röst hörd. Bidraget i sig är oftast inte så stort men det utgör ett erkännande för föreningen och dess medlemmar. Genom ett ökat fokus på arbetsmarknad har nämnden en möjlighet att stärka dessa föreningars arbete med etablering.

De beskrivningar av sina verksamheter och nyttor som de etniska föreningarna själva gav vid samråden¹ stämmer genomgående överens med det som rapporteras i MUCF:s (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor) sammanställning "Samla kraft!".²

Bidrag till etniska föreningar

Nuvarande bidragsregler innebär att dessa föreningar kan få olika typer av stöd. *Startbidrag* ges till föreningar som startats senaste året och som har minst 25 betalande medlemmar över 20 år. Föreningen ska ha en vald styrelse samt ha regelbundna medlemsammanskomster. Normer och villkor för bidraget ska också uppfyllas.

Verksamhetsbidrag kan beviljas när föreningen uppfyller övriga krav men funnits längre än 12 månader. Verksamhetsbidraget kan beskrivas som ett stöd till ordinarie verksamhet som ska syfta till att verka för integration, mångfald och jämställdhet. I tillägg till verksamhetsbidraget finns ett *stimulansbidrag* som ska stimulera dessa föreningar att bli mer utåtriktade i sina verksamheter och knyta kontakter med andra föreningar och studieförbund.

Nuvarande normer och villkor som måste vara uppfyllda för att en förening ska kvalificera sig för bidraget är antagna av nämnden 2005. Av den totala summan om knappt 2 miljoner 2019 mottar etniska föreningar ca 500 tkr. Resterande medel går till långsiktiga integrationsinsatser.

¹ Se bilaga 1

² MUCF, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor: Samla kraft! En vägledning för kommuner och civilsamhället om samverkan kring insatser för nyanlända, se särskilt sid 19

Konsekvenser vid byte av nämnd

Beroende på vilka delar av nuvarande bidrag som hålls fram som viktiga finns olika nämnder att titta närmre på.

Då ett av syftena enligt nuvarande riktlinjer är att den etniska föreningen ska främja en grupps kultur och språk är kulturnämnden en nämnd som skulle kunna ta över handläggningen av bidraget. Kulturnämnden ansvarar för kommunens kulturverksamhet med bland annat stöd till bygdegårdar och andra allmänna samlingslokaler samt handlägger stöd till nationella minoriteters föreningar. Riktlinjerna för bidraget skulle inte nödvändigtvis behöva förändras väsentligt jämfört med dagens utformning men syftet integration och etablering omnämns inte i kulturnämndens reglemente. Inte heller föreningarnas samhällsorienterande funktion återspeglas i kulturnämndens uppdrag.

Kontakt har tidigare tagits med kulturförvaltningen för att efterfråga deras syn på en eventuell flytt av bidragen till deras nämnd. De har meddelat att de avvaktar arbetsmarknadsnämndens beslut. Om beslutet blir att arbetsmarknadsnämnden ska be kommunfullmäktige att flytta bidragen kommer dialog att inledas. Kulturförvaltningen har dock meddelat att vid en eventuell överflytt av bidragen förväntas resurser medfölja.

Om integrationen ska få ett ökat fokus skulle kommunstyrelsen kunna anses vara lämpade att handlägga bidrag till etniska föreningar. Enligt reglementet ska kommunstyrelsen leda och samordna arbetet med integration, demokrati, mångfald och diskriminering. Dock på en övergripande och strategisk nivå vilket handläggningen av ett normerat bidrag inte kan anses vara. Samtidigt ska kommunstyrelsen göra sådant som inte är särskilt ålagt annan nämnd.

Arbetsmarknadsnämndens uppdrag är redan beskrivet och stämmer väl överens med bidragets syfte liksom med föreningarnas verksamheter. Vid en flytt av bidraget till kulturnämnden skulle större fokus hamna på de kulturella aspekterna vilket skulle leda till en risk att integration, etablering, språkstöd, föreningarna som demokratiskola och kompletterande samhällsinformation med mera får minskat fokus. Det går dels emot föreningarnas egna beskrivningar av sina verksamheter men skulle också göra att arbetsmarknadsnämnden förlorar en möjlighet att stötta verksamheter som betyder mycket för utrikesföddas etablering i samhället och på arbetsmarknaden i Sverige. En bättre väg att gå är därför att revidera riktlinjerna för att tydliggöra nämndens inriktning men att behålla stödet hos nämnden.

Omvärld: andra kommuners arbete i urval, forskning och MUCF

På SKL:s konferens Agenda för integration den 6 och 7 november 2019 presenterades bland annat ett brett nätverk av olika aktörer i Skåne och hur Stockholm stad arbetar med föreningsaktiviteter som en del i nyanländas etablering. Deras arbete har visat på att personer som är med i en förening har större chans att få ett arbete än individer som inte är det. Representanterna från nätverket i Skåne och Stockholm stad lyfte vikten av de värden deltagande i föreningslivet har för individen i form av exempelvis språkträning, positiva hälsoeffekter (fysiskt och psykiskt), föreningslivet som en demokratiskola, skapa/stärka sitt sociala nätverk och nätverk som kan underlätta vägen till arbete. Aktiviteterna kan även fungera kompetenshöjande och att den nyanlände genom detta bygger upp sitt sociala kapital ("kunskaper och

förtroendeskapande relationer som anses hålla samman samhället och stärka demokratin³⁾) och förstärker upplevelsen av KASAM (känsla av sammanhang).

Metoden NAD (Nätverk, Aktivitet, Delaktighet) utvecklades i Skåne där alla nyanlända som deltar i etableringsprogrammet på Arbetsförmedlingen får erbjudande om att delta i aktiviteter i en förening utifrån angivna intressen. I Stockholm stad kallas modellen ovan för VIDA (Välj Inkludering, Delaktighet, Aktivitet) och det är arbetsmarknadsförvaltningen i Stockholm stad som står för samverkan med civilsamhället och föreningsaktiviteten är en del av individens handlingsplan med sin socialsekreterare.

Hälsoaspekten

Enligt Folkhälsomyndighetens rapport ”Hälsa hos utrikes födda – skillnader i hälsa utifrån födelseland” har personer som migrerat till Sverige oftare sämre livsvillkor i till exempel socioekonomiska förutsättningar eller utbildningsnivå vilket kan påverka hälsan. Utöver detta kan även själva migrationen påverka hälsan negativt. I vissa fall försämras hälsan hos vissa av grupperna som migrerat till Sverige efter att de har vistats några år i Sverige.

Den nationella folkhälsopolitiken har åtta målområden varav ett är *kontroll, inflytande och delaktighet*, som en viktig del för att uppnå en god hälsa. Det som framkommit i forskning och rapporter samt från föreningarna själva via samråden är att föreningarna lägger stor vikt vid att arbeta med just detta i egenskap av demokratiskola.

Levnadsvanor och kunskap, kompetens och utbildning är ytterligare två av målen. Även detta tillgodoses till viss del genom föreningslivet då föreningarna arbetar med olika teman och diskussionsgrupper och/eller studiecirklar där återkommande teman är till exempel hälsa, goda matvanor och egenvård samt att föreläsare från vården bjuds in. Många föreningar anordnar även olika typer av fysiska aktiviteter, särskilt för barn och ungdomar. Det fjärde folkhälsomålet som föreningarna också arbetar med är det som gäller *inkomster och försörjningsmöjligheter*. Föreningarna arbetar mycket med att informera om, vägleda i och att skapa nätverk och kontakter när det kommer till att hitta arbete och hur arbetsmarknaden fungerar i Sverige.

Tydligare arbetsmarknadsinriktning

Vad en arbetsmarknadsinriktning skulle kunna innebära behöver definieras i samband med revidering av riktlinjerna. Något som är viktigt att ha med sig är att insatser som kan anses vara arbetsmarknadsförberedande är ett brett område och kan omfatta många olika typer av aktiviteter beroende på individens förutsättningar, men att det långt ifrån endast handlar om praktik eller arbetsträning. Att förbereda sig för inträde på arbetsmarknaden handlar till stor del om inträde i samhället. Vikten av att känna gemenskap och att ha tillräcklig information om hur samhället fungerar är ett par av de grundläggande faktorer som lyfts fram av föreningarna själva och även i rapporter från bland andra MUCF. I Folkhälsomyndighetens rapport lyfts även flera mål som föreningarna beskriver att de redan arbetar med för att uppnå god hälsa hos en person. En god hälsa, fysisk och psykisk, ökar chansen till att få och behålla ett arbete. Allt detta hänger ihop. När nyanlända själva har tillfrågats har det visat sig att de inte anser att de offentligas arbete och de lagstadgade insatserna är tillräckliga för att uppnå

³ MUCF, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor: Samla kraft! En vägledning för kommuner och civilsamhället om samverkan kring insatser för nyanlända, sid 22

tillräcklig social inkludering.⁴ Här kan föreningarna fungera som ett komplement oavsett om personen är nyanländ eller har befunnit sig här en längre tid utan att riktigt komma in i samhället eller arbetslivet.

I villkoren för stimulansbidraget finns krav på att föreningen har dokumenterad *utåtriktad* verksamhet inom områdena jämställdhet och integration, kunskaper om det svenska samhället samt att föreningen är medlem i en paraplyorganisation eller har dokumenterad samverkan med en annan förening (som uppfyller samma krav) eller ett studieförbund. Särskilt punkterna om integration och kunskaper om det svenska samhället är relevanta för ett tydligare arbetsmarknadsfokus, men även samverkan med andra aktörer. Därför skulle ett sätt att tydliggöra en arbetsmarknadsinriktning vara att lyfta in dessa villkor som generella för att föreningen ska kunna beviljas stöd från nämnden. En tydligare arbetsmarknadsinriktning kan också innebära att de reviderade riktlinjerna ställer krav på att föreningen för att beviljas bidrag ska bedriva verksamhet eller anordna aktiviteter inom särskilda områden som är viktiga för att en individ ska närma sig arbetsmarknaden. Detta kan exempelvis vara samhällsinformation/-vägledning, språkstöd/träna svenska, studiecirklar och/eller temaföreläsningar med inriktning arbetsmarknad, utbildning och hur jobbsökande i Sverige går till, erbjuda tillgång till utökade nätverk och mentorer samt hälsoinriktning; att ta hand om sin egen hälsa, såväl fysisk som psykisk.

Arbete framåt med reviderade riktlinjer

I det fortsatta arbetet med revideringen av riktlinjerna är det viktigt att föreningarnas självständighet och möjligheter att verka på sina egna villkor ges fortsatt goda förutsättningar. Ett stöd som är stabilt och förutsägbart är bland annat en viktig del. Detta blir en balansgång att hitta i den kommande revideringen av riktlinjerna. Utifrån detta bör föreningarna ses som självständiga men också som ett möjligt komplement till nämndens arbete och insatser för att få individer i egen försörjning. Föreningarna själva genom samråden och MUCF framhåller att kultur som ett integrationsverktyg och föreningarnas roll som brobyggare in i samhället är viktiga delar i en utrikesfödd persons etablering i samhället såväl som på arbetsmarknaden.

Innan förslag på reviderade riktlinjer tas fram bör förvaltningen invänta kommunledningskontorets utredning och framtagande av nya riktlinjer. Det arbetet förväntas bli klart under 2020. Nuvarande riktlinjer föreslås fortsätta gälla under 2020 vilket innebär att föreningarna i år får söka bidrag för helår. De nya riktlinjerna som kommer att tas fram under 2020 kommer därmed att börja gälla 2021. Att låta föreningarna söka för helår och låta nuvarande riktlinjer kvarstå under 2020 innebär att föreningarna får informationen om vad de nya reviderade riktlinjerna innebär för dem i god tid och att 2020 därmed blir ett övergångsår.

I samband med att riktlinjerna revideras bör även bidragens utformning ses över. I framtagandet av nya riktlinjer bör fokus läggas på den faktiska verksamhet som föreningen bedriver snarare än på vilken grund föreningen

Ekonomiska konsekvenser

Ej aktuellt i detta ärende.

⁴ MUCF, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor: Samla kraft! En vägledning för kommuner och civilsamhället om samverkan kring insatser för nyanlända, sid 14

Arbetsmarknadsnämnden

Lena Winterbom
Direktör

Arbetsmarknadsnämnden
**Tjänsteskrivelse till Arbetsmarknadsnämndens
arbetsutskott**

Datum: 2020-01-14
Diarienummer: AMN-2019-0381

Handläggare:
Weronica Öhrt

Utredning av förutsättningar för flytt av bidrag till etniska föreningar - bilaga 1

Samråd med etniska föreningar

Två likadana samrådstillfällen hölls den 30 oktober respektive den 11 november 2019, vid elva totalt elva föreningar deltog. Samtliga föreningar som erhållit bidrag till etniska föreningar under 2019 var inbjudna att delta.

Det som tydligt framkom under de båda samråden är att föreningarna ser sig som integrationsfrämjande. De försöker ge sina medlemmar stöd i frågor de behöver stöttning i, inte sällan språk, samhällsinformation och i att hitta arbete. Detta görs genom studiebesök, studiecirkel, bokcirkel, föreläsningar och samtalsträffar med särskilda teman, ofta med aktuella inrikesnyheter som utgångspunkt, diskussionsforum i samband med val med mera. Kulturella arrangemang eller tillställningar fungerar som en gemensam nämnare men är sällan den huvudsakliga verksamheten för dessa föreningar. Kultur, etnicitet och språk fungerar som en orsak att samlas kring medan utfallet av dessa möten är stärkta individer som är bättre informerade om samhället och har bättre språkkunskaper. Föreningarna menar att kopplingen till arbetsmarknadsnämnden är bra och tydlig, mycket på grund av deras verksamheter. Föreningarna menar att de inte "sysslar med kultur" utan vill få sina medlemmar i arbete och bli mer inkluderade i samhället.

Till vad används bidraget?

Stödet föreningarna får går ofta till lokalhyra, webbsidor, bankavgift eller utveckling av befintlig verksamhet. Sådan verksamhet kan bestå av en rad olika aktiviteter för medlemmarna, till exempel studiebesök, resor för att träffa andra föreningar för nätverksbyggande och utflykter. Även deltagande i eller anordnande av festivaler, högtidsdagar eller andra kulturdagar är ofta förknippat med någon typ av kostnad, till exempel för inköp av mat och fika. Det handlar även om att anlita föreläsare mot en mindre, symbolisk kostnad såsom en blomma eller att betala resan för föreläsaren. Övrigt som nämns är kostnad för att trycka upp föreningstidning och ibland annat informationsmaterial. Aktiviteter som erbjuds framförallt ungdomar och barn i

föreningarna kan vara fotbollslag/-turneringar, där det då handlar dels om lokalkostnad men även om deltagaravgifter, registrering av lag och kostnad för att anlita domare.

Vilka aktiviteter har föreningarna?

Utöver ovanstående aktiviteter nämns även återkommande att föreningarna anordnar studiebesök av olika slag till historiska platser och guidade turer, föreläsningar i samarbete med andra föreningar eller myndigheter (som exempel nämns Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, vårdcentraler och andra aktörer som kan erbjuda samhällsinformation eller inspirationsföreläsare/förebilder av olika slag). Man kompletterar modersmålsundervisningen för barn och ger även möjlighet i att träna på svenska för föräldrarna eller andra som behöver stöd i att ytterligare utvecklas i språket. Det finns bokklubbar och studiecirklar, en förening nämner särskilt att de har en bokklubb där man enbart läser svenska författare. Man erbjuder träffpunkter och diskussionsforum där man diskuterar till exempel svensk inrikespolitik och aktuella händelser och frågor, vikten av att rösta och valdeltagande samt hur den svenska demokratin fungerar. Det är också mycket vanligt att man diskuterar arbetsmarknad och utbildningsval. Vissa föreningar följer med de medlemmar som har behov av stöd i kontakt med myndigheter, vanligen Arbetsförmedlingen eller Försäkringskassan, för att tolka och som stöd, hjälper till med att fylla i blanketter, att förstå brev och stöttar och fungerar som brobyggare i kontakt med skolan där medlemmarnas barn går och övrig samhällsvägledning. Många föreningar erbjuder också stöd i andra vardagliga praktiska saker, som till exempel att skaffa telefonabonnemang, skaffa e-post och använda internet, regler kring bilköp, hur det fungerar att hyra en bostad m.m. En förening nämner specifikt att de kan hjälpa ungdomar att ta körkort.

Stödet är sällan helt avgörande för föreningarna men innebär ett erkännande och möjliggör också för föreningarna att kunna anordna fler aktiviteter, då medlemmar i lägre utsträckning behöver bekosta vissa delar av verksamheten.

Vad lyfter föreningarna själva fram som viktiga syften och funktioner?

Föreningarna lyfter ofta fram sig själva som demokratiskolor och inkörspport till hur föreningslivet fungerar i Sverige. Båda dessa faktorer är viktiga för integrationen i samhället och för att skapa förståelse för hur samhället fungerar samt för att sprida kunskap om mänskliga rättigheter. Föreningarna framhåller att kultur och identitet används som ett integrationsverktyg; känslan av sammanhang med personer från det gamla hemlandet är viktigt för bibehållande av sin identitet samtidigt som man skapar sig en ny identitet i sitt nya hemland.

Föreningarna har ofta aktiviteter under lov och många som inte har råd, särskilt barnfamiljer, att delta i aktiviteter får möjlighet att åka på utflykter eller delta i andra aktiviteter som blir förhållandevis billiga tack vare att föreningar ofta står för en viss del av dessa kostnader. Ibland kan det handla om att helt enkelt besöka en annan del av Uppsala som medlemmarna aldrig tidigare besökt. Många föreningar arbetar även generationsövergripande med barn, ungdomar och föräldrar. Det innebär att de agerar som stöd och hjälp för föräldrarna i sin roll som föräldrar i ett nytt land med nya lagar, regler och förhållningssätt och för att överbygga de hinder och svårigheter som kan uppstå mellan generationerna i samband med migration. Frågor kring kultur och kulturkrockar, vad som inte är förenligt med svensk lag och ett modernt jämställt samhälle diskuteras och föreläses också om i många av föreningarna. Man samtalar om hur man kan behålla sin kultur, identitet och traditioner samtidigt som man förhåller sig till det svenska samhället och de lagar och regler som gäller här. Föreningarna framhåller också att äldre medlemmar som kommit till Sverige för länge sedan ofta

fungerar som vägledare och förebilder för nya medlemmar som har varit kortare tid i Sverige. Föreningarna bedriver också ofta olika typer av ungdomsverksamhet som både fungerar som integrationsaktiviteter men också för att motverka att särskilt tonåringar "hamnar snett".

Föreningarna lyfter fram att medlemmarna ofta efterfrågar samhällsinformation inom en rad viktiga områden för integration såväl som arbetsmarknadsvägledning och information om utbildningsval. Mycket tid och energi läggs på att diskutera och arbeta med detta. Genom föreningarna knyts också kontakter och medlemmarna breddar sina nätverk vilket är viktigt när man exempelvis ska leta bostad eller söka arbete.